

עד היכן תכלית [סוף מדת] יסורין, כלומר: איזה יסורים הם שפחותים מהם אינם בכלל יסורים?

אמר רבי אלעזר: כל שארגו לו בגד ללבוש ואין מתקבל עליו, שאינו לפי מדתו כהוגן, וצער הוא לו! אבל יסורים פחותים מזה, אינם בכלל יסורים.

ומקשינן עלה: מתקוף לה רבא זעירא, ואיתימא רבי שמואל בר נחמני: גדולה מזו [על יסורים פחותים מאלו] אמרו: אפילו נתכוונו למזוג לו כוס יין במים חמין, וטעו ומזגו לו את הכוס בצונן, או נתכוונו למזוג לו בצונן, ומזגו לו בחמין, זה בכלל יסורים! ואת אמרת דבעינן כולי האי צער שיחשב יסורים!?

מר בריה דרבינא אמר: אפילו נהפך לו חלוקן — שלא לבשה כסדר לבישתה וצריך להופכה ולפושטה — הרי הוא בכלל

יסורים!

רבא אמר, ואיתימא רב חסדא, ואיתימא רבי יצחק, ואמרי לה במתניתא תנא: אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלש מעות ועלו בידו שתיים, בכלל יסורים הוא! ודוקא כשרצה ליטול שלש ועלו בידו שתיים, אבל רצה ליטול שתיים ועלה בידו שלש, לא נחשב יסורים, דליכא טירחא למישדייהו [לזרוק לכיס את המעה היתירה]!

וכל כך למה⁽⁷³⁾, כלומר: לאיזה ענין אמרו, שדברים אלו בכלל יסורים?

ומפרשינן: שנחשב יסורים לענין זה דתניא דבי רבי ישמעאל: כל שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין, קיבל בזה עולמו⁽⁷⁴⁾, כל מנוחתו לעתיד! ובמערבא אמרי הכי: כל שעברו עליו ארבעים יום בלי יסורים, סימן הוא שפורענות מזדמנת לו! ולענין זה אמרו א-ז שדברים אלו הם יסורים, שכל שעבר אחד

אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו.

74. ביאר המהר"ל הענין, כי העולם הזה והעולם הבא הם הפוכים זה מזה, ומי ששייך לעולם הזה איננו שייך לעולם הבא וכן להיפך, וזה הביאור במאמר חז"ל ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה, והיינו שמי שעליון בעולם הזה ושייך אליו הרי הוא תחתון לעולם הבא, ומי שתחתון בעולם הזה הוא עליון לעולם הבא, וזה הביאור גם במאמר חז"ל לא נברא העולם הזה אלא לאחאב וחבריו, ולא נברא העולם הבא אלא לרבי חנינא בן דוסא וחבירו, והיינו שהעולם הזה הוא לאחאב שאין לו כלל עולם הבא, וכן העולם הבא הוא לרבי חנינא בן דוסא שאין לו עולם הזה כלל.

אשתו של האדם, כמו שדרשו חז"ל על הפסוק "ואת אשת רעהו לא טמא" שלא ירד לאומנות חבירו, והיינו שהאומנות קשורה לאדם כמו אשתו, וכשם שהבן יש לו שייכות לאביו כך הוא שייך לאומנות אביו שהיא כאשת אביו, וכיון שהוא שייך אליה יש לו בה יותר הצלחה.

73. פירש המהרש"א שקושית הגמרא היא מדוע צער קטן כזה נחשב גם כן לייסורים, ועל זה מתרצת הגמרא שכל מי שעברו עליו ארבעים יום בלי יסורים איבד את העולם הבא, וביסורים גדולים קשה לאדם לעמוד, ועשה הקב"ה חסד שיבואו יסורים קטנים שיכול לעמוד בהם ולא יעברו עליו ארבעים יום בלי יסורים.

וכשבאים יסורים אלה על האדם צריך לפשפש במעשיו כמו שאמרו חז"ל אם רואה

מאלו עליו, לא נחשב שעברו עליו מ' יום בלי יסורים.

תניא, רבי אליעזר הגדול אומר: אלמלי [אילו היה] בא הקב"ה עם אברהם יצחק ויעקב בדין, אין⁽⁷⁵⁾ יכולין הם לעמוד מפני תוכחה שהיה מוכיחם! שנאמר: ועתה התיצבו ואשפטה אתכם לפני ד' את כל צדקות ד' אשר עשה אתכם ואת אבותיכם", שאף עמהם עשה צדקה, שלא נתוכח עמהם בדין — רש"י שבעין יעקב. [ורבינו גרשום ומהרש"א פירשו: שכל מה שעשה ד' לאבותיכם, "צדקות ד'" הוא, ולא מן הדין].

מאי דכתיב [רש"י]: זה "דור דורשיו" מבקשי פניך יעקב סלה, ומקיש דור לדורשיו, [כלומר: לפי הדור כך דורשיו, דהיינו מנהיגו — רבינו גרשום]?

פליגי בה רבי יהודה נשיאה ורבנן בהיקש זה. חד אמר: דור לפי פרנס, וחד אמר פרנס לפי דורו, כמבואר בהמשך.

למאי הלכתא נאמר שכדור כן דורשיו: **אילימא למעליותא** ולענין חסידות, וחולקים בזה: דמר שאמר פרנס לפי דורו, סבר: אי מעלי דרא [אם הדור חסיד] מעלי פרנס [אף הפרנס חסיד]. ומר שאמר דור לפי פרנס, סבר: אי מעלי פרנס [אם הפרנס חסיד] מעלי

דרא? אי אפשר לומר כך, דהא איכא צדקיה דהוה מעלי [שהיה פרנס חסיד] ודריה לא הוה מעלי, הרי שאין הדור לפי הפרנס. והא מצאנו גם את יהויקים, דלא הוה מעלי, ודריה הוה מעלי, הרי שאין הפרנס לפי הדור, וקשה על שניהם!

והמקור לזה שאמרנו שצדקיהו חסיד היה ודורו לא, ויהויקים היה דורו חסיד והוא לא: דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מאי שנא דכתיב ביהויקים וצדקיהו לשון "בראשית", דכתיב: "בראשית" ממלכות יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה, וכתיב: "בראשית" ממלכת צדקיהו מלך יהודה [רש"י]? ביקש הקב"ה להחזיר את העולם לתוהו ובוהו בימי יהויקים בשביל יהויקים, כיון שנסתכל בדורו של יהויקים נתישבה דעתו. וביקש הקב"ה להחזיר את העולם לתוהו ובוהו בימי צדקיהו מפני דורו של צדקיהו, כיון שנסתכל בצדקיהו נתישבה דעתו, ומאחר שביקש הקב"ה להפוך מעשה בראשית בימיהם, לכך כתוב בהם "בראשית".

ואם כן אי אפשר לפרש "כדור כן דורשיו", לשבח.

ומפרשין לה: אלא לענין תוקפא [כעס] וניחותא [נוח לרצות] הוא דקאמרינן שכדור כן⁽⁷⁶⁾ דורשיו.

הדרן עלך יש בערכין

שאפילו האבות לא היו יכולים לעמוד בדין, ולכן כל אדם צריך להזדכך ביסורים.

76. פירש המהרש"א שבדור שהאנשים קשים זה לזה מעמיד להם הקב"ה פרנס עז וקשה, ואם

75. השפת אמת מבאר שייכות מאמר זה למאמר הקודם, שלכאורה קשה מדוע צריך האדם לסבול יסורים כל ארבעים יום, וכי אין צדיקים שנקיים מחטא. ועל זה הביאו את דברי רבי אליעזר הגדול

פרק השג יד

מתניתין:

זה שאמרה תורה בפרשת ערכין [בחוקותי כ"ו] לדון במי שהעריך אדם בהשג יד, שאם אין ידו משגת לשלם כל הערך שקצבה תורה, אין הוא חייב לשלם להקדש יותר מכפי הישג ידו — **בנודר** [במעריך] הדברים אמורים, ששיעור החיוב תלוי בהישג ידו של המעריך, ומתבאר בהמשך המשנה.

והשנים [הגיל] שבהם תלתה תורה שיעור הערכין — **בנידר** [בנערך] הדברים אמורים, ולא במעריך! שמשנתה שיעור החיוב לפי גילו של הנערך, ולא של מעריך.

והערכין מה שחילקה תורה בין קיצבת ערך זכר לערך נקבה — **בנערך** הדברים אמורים ולא במעריך! ומשתנה שיעור החיוב לפי מינו של נערך, ולא לפי מינו של מעריך.

והערך שקצבה תורה לפי גילו של הנערך — **בזמן הערך** הדברים אמורים, ולא בזמן הנתינה! וכגון שהיה הנערך פחות מבן עשרים כשהעריכוהו [שערכו קצוב בתורה לזכר, עשרים שקלים], ובזמן הנתינה כבר נעשה יותר מבן עשרים [שערכו קצוב בתורה לזכר, חמשים שקלים] שחייבים ליתן קיצבת ערכו כשל פחות מבן עשרים.

השג יד בנודר — **כיצד?**

עני שהעריך את העשיר שאמר העני על

העשיר "ערכך עלי". [וכן הדין גם אם מתחלה אמר העשיר "ערכי עלי", ושמע העני ואמר: "מה שאמר זה עלי" — **נותן** העני ערך עני ככל אשר תשיג ידו, שבנודר הדין תלוי, והרי עני הוא, ולא בנערך, העשיר.

ועשיר שהעריך את העני, שאמר העשיר על העני "ערכך עלי". [וכן הדין גם אם מתחלה אמר העני "ערכי עלי", ושמע העשיר ואמר: "מה שאמר זה עלי" — **נותן** העשיר ערך עשיר, ומשלם כל מה שקצבה תורה לתת למי שהעריך אדם בגילו של העני, שבנודר הדבר תלוי והרי עשיר הוא, ולא בנערך, העני.

[כבא זו נתפרשה עפ"י משמעות רש"י, ועיין תוס' וזבח תודה].

אבל דין הישג יד האמור **בקרבת** שהעני שאין ידו משגת הרי הוא מביא קרבן אחר מן העשיר, **אינו כן**, שאין הולכים אחר הישג ידו של הנודר, אלא כפי שהמשנה מפרשת [רבינו גרשום]:

הרי שאמר הנודר: "קרבנו של מצורע זה [שעליו להביא ביום השמיני לטהרתו] **עלי" — אם היה המצורע עני, מביא זה הנודר שקיבל על עצמו להביא קרבנותיו, קרבן עני, [שחטאתו ועולתו באים מן העוף]. ואם היה המצורע עשיר — מביא הנודר קרבן עשיר, [שחטאתו ועולתו מן הבהמה], ואף על פי שהנודר הוא עני.**

שהכל תלוי בפרנס שאם הוא קשה נעשה גם הדור קשה, ואם הוא נוח גם הדור נעשה נוח.

הם נוחים זה לזה מעמיד להם פרנס נוח. ולפי המאן דאמר דור לפי פרנס זה להיפך,

רבי חולק⁽¹⁾ ואומר: ואומר אני: אף בערכין כשהם דומים לקרבנות, נוכמו שמפרשת המשנה בהמשך, שתחלה אמר העשיר "ערכי עלי", ושמע העני ואמר: "מה שאמר זה עלי", הדין כן כמו בקרבנות, ולא כתנא קמא שחילק אף בזה בין ערכין לקרבנות.

והטעם: וכי מפני מה הדין בערכין הוא שעני שהעריך את העשיר, שאמר העני על העשיר "ערכך עלי", נותן ערך עני ולא ערך עשיר, ואילו בקרבנות, כשאמר עני "קרבן מצורע זה [העשיר] עלי" מביא העני קרבן עשיר? מפני שאינו דומה לקרבנות. שאין העשיר שאותו העריך העני חייב בעצמו כלום, ועל כן אין כוונת העני במה שאמר לעשיר "ערכך עלי", אלא שיהיה לפי מדת

שנותיו של העשיר שפחותות או יתירות על שנותיו שלו, וכיון שלא פירש כלום, ורק קיבל על עצמו ערך מדת שנותיו של העשיר, הרי דין ה"ערך" שנידון בהשג יד. מה שאין כן בקרבנות, שהרי המצורע עצמו חייב בהם, וזה שנודר להביא קרבן כמוהו הרי הוא כאילו מפרש שיביא מה שחייב בו המצורע העשיר, ועל כן מביא קרבן עשיר, אף שהנודר הוא עני.

וכיון שזה עיקר טעם החילוק, אין לך לחלק אלא באופן הראשון שאמרנו, שאם אמר העני על העשיר: "ערכך עלי", רק באופן זה הוא שנותן העני ערך עני. אבל באופן השני: בעשיר שאמר: "ערכי עלי", ושמע עני ואמר: "מה שאמר (2) זה עלי" — נותן העני

1. דעת הרמב"ם בפירוש המשניות וביד [פ"ג מערכין ה"ו] שאין כאן מחלוקת וגם רבנן מודים לרבי שבאופן הזה חייב העני ערך עשיר, והראב"ד השיג עליו שרבנן חולקים על רבי בזה, ובהמשך הסוגיא משמע כהראב"ד שהרי הגמרא אומרת שלפי רבנן הולכים אחרי המדיר ולרבי הולכים אחרי חיובו של הראשון. וכתב התוספות יום טוב שהיתה לרמב"ם גירסא אחרת בגמרא.

2. התוספות ורגמ"ה והראב"ד בפירושו לתורת כהנים [פרשת מצורע] מפרשים שנדר העני הוא לפרוע להקדש את חיובו של העשיר, ובאמת צריך ביאור מה דעת רבנן שנידון העני בהשג יד והרי כל הערך הוא של העשיר והעני רק התחייב לפרוע את חובו ואין זה כלל מפרשת ערכין.

וכתב הראב"ד, כיון שכתוב בתורה אשר תשיג יד הנודר"ג גם זה בכלל השג יד, והיינו שחיובו של העני שקיבל על עצמו את פרעון חובו של העשיר גם הוא מפרשת ערכין ולכן

נידון בהשג יד, וביאר בליקוטי הלכות שהסברא היא שמכיון שיכול המדיר לקבל בעצמו ערך, ממילא גם מה שמקבל על עצמו לפרוע את חוב חבירו זה מפרשת ערכין ושייך בזה השג יד.

והוסיף הראב"ד שאפילו שהעני נידון בזה בהשג יד לרבנן אך העשיר ודאי יצטרך להשלים ולפרוע את כל חיובו כערך עשיר ואינו נפטר בהשג ידו של העני.

והתוספות הקשו, איך יש כאן בעני דין השג יד והרי כיון שאמר מה שאמר העשיר עלי הרי זה כמפרש חמישים סלעים ולא שייך השג יד, והגרי"ז תמה על דבריהם שהרי דעת התוספות בפרק שני שהדין שעשיר והעני נותן ערך עשיר הכוונה שהיה עשיר בשעה העריכוהו אך זה שהיה עשיר בשעת הנדר לא קובע כלום, ואם כן, עני שקיבל על עצמו את חיוב העשיר אין זה כמפרש שהרי יכול העשיר להיות עני ויהיה נידון בהשג יד.

ואולי כוונת התוספות כדעת הראב"ד

ערך עשיר⁽³⁾. שבאופן הזה חייב העשיר אף הוא — שהרי העריך את עצמו — ודומה לקרבנות, ועל כן דינו כקרבנות.

גמרא:

והוינן בלשון המשנה שנקטה השג יד ב"נודר": והרי דין השג יד במעריך הוא ולא בנודר. שהנודר הוא מי שאמר: "דמי עלי", שאינו נידון בהשג יד אלא צריך ליתן את הכל כשיוכל לתת, אף על פי שעכשיו אין ידו משגת. ואם כן היה לו לתנא לומר את דין השג יד במעריך?!

ומשנינן: מה שנקט התנא בלשון "נודר", זה בדכתיב בתורה לשון זה לענין ערכין בדין השג יד. וכך כתוב: על פי אשר תשיג יד "הנודר" יעריכנו הכהן.

ותו מתמהינן אלישנא דמתניתין: וכי "השנים — בנידר" הן תלויות? והרי חילוק

השנים ב"נערך" הוא ולא ב"נידר", שהאומר "דמי פלוני עלי" אין הוא נידון לפי מדת השנים של אותו פלוני אלא כפי שוויו של אותו פלוני להיות נמכר בשוק. ואם כן היה לתנא לשנות: "והשנים — בנערך"?!
 ומשנינן: איידי דאמר התנא: השג יד ב"נודר" וכמו שפירשנו, אמר נמי: "השנים — בנידר".

ומשנינן: איידי דאמר התנא: השג יד ב"נודר" וכמו שפירשנו, אמר נמי: "השנים — בנידר".

שנינו במשנה: השג יד בנודר כיצד? עני שהעריך את העשיר נותן ערך עני.

מאי טעמא? דאמר קרא: אשר תשיג יד ה"נודר" — בנודר תלה רחמנא ולא בנערך! [ונכלל בזה גם האופן השני שבמשנה, בנודר שאמר "מה שאמר זה עלי", שזהו גם נודר — עפ"י ראב"ד בתו"כ, ועיין תוס'].

שנינו במשנה: אבל בקרבנות אינו כן, הרי שאמר: "קרבנו של מצורע זה עלי", היה מצורע עני מביא קרבן עני!

החיוב כפי המדיר כמו בערכין, ולדעת רש"י הרי אין זה דומה כלל שדברי רבנן בערכין זה כשקיבל על עצמו חיוב חדש ובה נידון כפי המדיר אך בקרבנות הרי קיבל לפטור את חוב חברו ובה יהיה נידון מסברא כפי חיובו של הראשון.

3. בעשיר שקיבל על עצמו ערך עני לא מבואר במשנה מה דעת רבי אם גם בזה קובע חיובו של הראשון שהוא עני, ובתוספות בהמשך [ד"ה הכא נמין מפורש שבה מורה רבי שחייב בערך עשיר כפי המדיר.

והרמב"ם פסק את דינו של רבי באופן שעני שקיבל ערך עשיר נותן ערך עשיר. אך לא הביא את האופן ההפוך של עשיר שקיבל על עצמו

שהעשיר מכל מקום חייב להשלים לערך עשיר וזה שהקשו שהרי פירש שיפטור את העשיר מחיובו וכשנידון בהשג יד איננו פוטר את חיובו של העשיר.

וכל זה דעת התוספות רגמ"ה והראב"ד. אך כתב בליקוטי הלכות שמדברי רש"י משמע שלא מדובר שקיבל על עצמו לפטור את חיובו של העשיר, אלא מדובר שקיבל על עצמו ערך חדש כמו הערך שקיבל על עצמו העשיר ובה המחלוקת שלדעת רבנן זה חיוב בפני עצמו ונידון בהשג יד ולדעת רבי יש לזה דינים כמו של ערך העשיר ואיננו נידון בהשג יד.

אך תמה הליקוטי הלכות שהרי הגמרא מדמה לזה את הדין של המקבל על עצמו קרבנות חברו שלדעת רבנן מסברא צריך להיות

ומקשינן: אפילו הכי מנא לן שיביא המדיר קרבן עני כשהוא עני [ואף שגם המצורע עני]? ודילמא עליה דידיה על המצורע, כשהוא עצמו מביא את קרבנותיו חס רחמנא [חמלה התורה] שאם דל הוא יביא קרבן עני, אבל אמדירו כשהוא עני לא חס רחמנא, ויביא קרבן עשיר אף שעני הוא? דהכתיב: ואם דל "הוא", כלומר: הוא, המצורע עצמו אם הוא דל, יביא קרבן עני, אבל לא מדירו [רבינו גרשום].

ומשנינן: אמר רב אדא בר אבהה: "ואם דל הוא ואין ידו משגת" כתוב, ולא היה צריך לכתוב "ואין ידו משגת", שהרי כבר כתוב "ואם דל הוא" [רבינו גרשום], והפסוק המיותר בא כדי לרבות את הנודר [המדיר], שאם אין ידו משגת, יביא קרבן עני [כשאף המצורע עני!].

ועכשיו מקשים על תירוצו של רבי יצחק, שאמר, שזה ששנינו במשנה: "אבל בקרבנות

ותמהינן על זה שמשמע לפי פשוטו, שכשהמצורע עני מביא המדיר קרבן עני אף שהוא עשיר: וכי אף על גב דמדירו [היינו הנודר] עשיר הוא מביא קרבן עני?! והרי אין הדין⁽⁴⁾ כן. שהרי: "ואם דל הוא" [מביא הקרבן — רבינו גרשום] אמר רחמנא שיביא קרבן עני, ולא דל הוא זה שמביא את הקרבן, שהרי המדיר העשיר הוא זה שמביא את הקרבן.

ומשנינן: אמר רבי יצחק: אין כוונת המשנה לומר שבקרבנות דנים בהישג יד רק לפי הישג ידו של מצורע, ואם אין יד המצורע משגת מביא מדירו קרבן עני אף שידו של המדיר משגת להביא קרבן עשיר! אלא: זה ששנינו במשנה שאם היה המצורע עני מביא המדיר קרבן עני, מדובר כשהיה אף מדירו⁽⁵⁾ עני. ובאופן זה מחלקת המשנה בין אם היה גם המצורע עצמו עני, לבין אם היה המצורע עשיר.

עולה עמו וכשהבעל עשיר מגיע לה את כל צרכיה בעשירות ולכן חייב לה הבעל חיוב ממונו של קרבן עשיר, ושוב כיון שיש לה ממי לתבוע קרבן עשיר זה נחשב שידה משגת קרבן עשיר ואיננה נפטרת בקרבן עני, והוא הדין בעשיר שקיבל על עצמו קרבנו של מצורע עני לא יפטר העני בקרבן עני, כיון שיכול לתבוע מהעשיר שהדירו שיביא עבורו קרבן עשיר שוב זה נחשב שידו משגת ואינו נפטר בקרבן עני.

5. ואם העשיר המדיר לפני שהביא את הקרבנות, כתב החזו"א שהוא חייב בקרבן עשיר וכמו המצורע עצמו שאם היה מעשיר לפני ההבאה היה חייב בקרבן עשיר.

ערך עני. וכתב השפת אמת שאם קיבל העשיר את חיובו לפני שהעריכו את העני חייב העשיר בערך עשיר. אך אם כבר העריכו את העני בהשג יד שוב חייב העשיר רק בשיעור ההשג יד של העני.

4. כתב החזו"א [נגעים יג] שכל זה רק כשקיבל העשיר על עצמו את קרבנות העני ואז חייב העשיר בקרבן עשיר, אבל ודאי שיכול העשיר להפריש קן עבור העני ונפטר העני בזה ולא צריך יותר.

ומבואר בגמרא שבעל עשיר חייב להביא על אשתו קרבנות עשיר, ותמה החזו"א הרי לא קיבל הבעל על עצמו את קרבנותיה ומדוע חייב בקרבן עשיר, וביאר החזו"א שזה מדין שהאשה

יד, אלא כשהמצורע עני, ולא כשהמצורע עשיר.

וטעמא: כדתניא: לפי שמצינו בערכין, שעני שהעריך את העשיר, כגון שאמר העשיר "ערכי עלי", ושמע העני ואמר: "מה שאמר זה עלי" נותן ערך עני, יכול אף זה שאמר: "קרבנו של מצורע זה עלי", יהיה הדין כן, שיביא המדיר העני קרבן עני, אף שהמצורע עשיר⁽⁶⁾? תלמוד לומר: אם דל "הוא", למעוטי מדיר [רבינו גרשום].

ומקשינן: ולרבי, כלומר: אמנם לרבנן צריך את הדרשה "הוא" למעט מדיר עני ומצורע עשיר, וללמד: שיביא המדיר קרבן עשיר, כיון שסוברים שבערכין כשאמר העשיר: "ערכי עלי", ואמר העני: "מה שאמר זה עלי" מביא העני ערך עני, והייתי אומר שאף במצורע כן, על כן צריך "הוא" למעט. אך לרבי דאמר: אומר אני אף בערכין כן הדין, בעשיר שאמר: "ערכי עלי" ואמר העני: "מה שאמר זה עלי" מביא העני ערך עשיר, אלמא שבמקום שהראשון [העשיר] גם חייב, בתי חיובא דגברא הראשון אזלינן, ונותן העני כחיובו של ראשון, והא — כלומר: ואם כן — לא צריכא קרא במצורע למעוטי שגלך אחרי חיובו של הראשון [המצורע] שהרי אף בערכין הדין כך, ואם כן יקשה לרבי "הוא" הכתוב במצורע למעוטי מאי?

ומשנינן: שלרבי, בא "הוא" למעוטי מצורע עני ומדירו עשיר, שלא נדמהו לערכין באופן דומה לזה, דהיינו כשאמר העני: "ערכי עלי", ואמר העשיר: "מה שאמר זה

אינו כן וכו' היה מצורע עני מביא קרבן עני", מדובר רק כשגם מדירו עני: אבל מדירו עשיר והמצורע עני הכי נמי דמייתי בעשירות?! אם כן, מאי "אבל בקרבנות אינו כן"? והרי התנא בא לחלק בין ערכין התלויים בנודר, לקרבנות התלויים במצורע, ואם הדוגמא שנתן התנא "היה מצורע עני מביא קרבן עני", מדובר כשגם מדירו עני, אין דוגמא זו חלוקה מערכין, שאף בערכין הדין כך, שאם היה הנודר עני מביא ערך עני.

ומשנינן: מה שאמר התנא: אבל בקרבנות "אינו כן", לא הולך על שתי הדוגמאות ששנה התנא במצורע: א. "היה מצורע עני, מביא קרבן עני". ב. "היה מצורע עשיר מביא קרבן עשיר", אלא (חדא אמצורע עני ומדירו עני וחדא למעוטי — רש"י לא גרס כן) אחדא: אמצורע עשיר ומדירו עני, שהיא הדוגמא השניה, ולהשמיענו: שבקרבנות אף כשמדירו עני מביא קרבן עשיר. ודוגמא זו חלוקה מערכין, שבערכין כיון שהמערך עני דנים אותו בהשג יד ומביא רק ערך עני, אבל בדוגמה הראשונה שוים ערכין וקרבנות.

והחידוש בדין זה שאם היה מצורע עשיר ומדירו עני מביא קרבן עשיר: סלקא דעתך אמינא שיביא המדיר קרבן עני כיון שהוא עני, שהואיל ואיתרבי המדיר לדון בו הישג יד, וחסה התורה עליו להביא קרבן עני כשהוא עני והמצורע עני, וכמו שדרשנו לעיל מ"ואין ידו משגת", איתרבי המדיר לדונו בהישג יד גם כשהמצורע עשיר! קא משמע לן שלא נתרבה המדיר לדונו בהשג

6. תמה הגרי"ז, בזה איך יתכן שיהיה העשיר נפטר בקרבן עני שיביאו עליו, וביאר הגרי"ז,